

TERCER CONGRÉS
CATALANISTA
2008-2009

ÀMBIT DE POLÍTICA

CATALUNYA ESTAT

5.8 Pluralitat a la Catalunya independent: drets democràtics, col·lectius i individuals

Autora: Montserrat Guibernau

Doctora en teoria social i política per la Universitat de Cambridge.

Catedràtica de ciència política al Queen Mary College, Universitat de Londres.

PER UN CATALANISME COSMOPOLITA

De l'entusiasme per la democràcia i pel catalanisme característic dels primers anys de la transició democràtica hem passat a una situació definida per un cert desencís. El descrèdit dels polítics i de la política en general provoca l'alienació d'un nombre creixent de ciutadans. A hores d'ara, sembla que la paraula democràcia ha perdut aquella aurèola que l'acompanyà durant els anys de la resistència al franquisme i el primer període de la transició.

És cert que vivim en un Estat democràtic, que s'ha normalitzat la praxi democràtica, que s'han recuperat les institucions polítiques catalanes, que el català s'ensenya a les escoles i és present als mitjans de comunicació i que s'ha definit com a llengua pròpia de Catalunya, i tot això és bo.

Però també és cert que sovint els ciutadans consideren que els polítics actuen moguts més per l'interès personal o de partit que no pas a favor del bé comú. Aquest fet ha provocat el distanciament progressiu de la població de la política, perquè la percep com un procés allunyat de les necessitats i de les possibilitats de participació del ciutadà mitjà —excepte quan es necessita el seu vot. El descens de la participació electoral —amb algunes excepcions, és clar— també està relacionat amb aquesta alienació de la política que s'enregistra fins i tot entre els qui els anys 1970 i 1980 foren fermes entusiastes del canvi polític i de l'adveniment de la democràcia.

D'altra banda, ens enfrontem a un cert desprestigi de Catalunya a la resta d'Espanya, una certa mala imatge que fa aparèixer el país com un focus de conflictes —pensem en el dur procés que precedí l'aprovació de l'Estatut de 2006 per part del Congrés dels Diputats de Madrid, més enllà de les divisions causades al si de la classe política i de la societat catalana en general, esgotada per un procés llarg i complex. Recordem la campanya contra el cava català, l'antipatia envers el “català gasiu i insolidari”, i els estereotips que

intenten problematitzar la convivència entre la llengua castellana i la catalana a Catalunya.

Sense oblidar que, de moment, el nou finançament de Catalunya —amb un retard considerable— resta pendent i atorga un munt d'arguments als qui desitgen carregar contra una Catalunya que titllen d'“antipàtica i insolidària” ignorant, perquè els convé, el dèficit fiscal que pateix el país i que frena indubtablement el seu desenvolupament.

També els aires d'una espanyolitat segura de si mateixa, moderna, europea i dinàmica atrauen com mai a molts catalans una mica cansats d'una lluita constant per defensar la llengua i la cultura catalanes que potser consideren de segona categoria. La fascinació per la identitat espanyola —que tant de bo inclogués un ferm component català, perquè, al cap i a la fi, en formem part, d'Espanya— queda matisada per la gran influència de la cultura anglosaxona principalment produïda als Estats Units d'Amèrica. Aquesta cultura parla en llengua anglesa i predomina entre els més joves que hi accedeixen a través d'internet, les consoles i els videojocs, les pel·lícules, la música i un llarg seguit d'elements considerats superiors, principalment pel seu origen i les innovacions tecnològiques que sovint inclouen.

En aquest context, a Catalunya destaca la manca d'unitat del catalanisme polític, incapaç de superar les diferències i d'adonar-se que, en molts temes, només des de la unitat es pot situar l'interès de Catalunya com a prioritat. Això canviaria la perspectiva nacionalista i la diferenciaria de la dels altres partits polítics. La memòria de l'Assemblea de Catalunya (1971), breu, operativa, unitària, amb un objectiu clar, en un moment difícil i de curta vida, se sol apartar, perquè “en democràcia, ja no calen les plataformes unitàries”. Un greu error.

A Catalunya, la desunió del catalanisme afebleix les reivindicacions que es plantegen des del país, esllangeix l'empenta cultural i política, i debilita el propi valor de la identitat catalana —pensem que els partits polítics espanyols no dubten a unir les seves forces per allò que consideren bàsic per a Espanya, com ara la unitat territorial i la lluita contra el terrorisme. A parer meu, la manca d'unitat del catalanisme també dificulta la integració dels immigrants, que no reben un missatge clar sobre què han d'integrar en termes lingüístics i culturals, i accentua les diferències entre els mateixos catalans. El resultat, ja se sap en què consisteix, *divide et impera*. És a dir, la divisió entre els catalans perquè s'embranquin en matisos i diferències que enlloc de minimitzar-se s'incrementen fins a adquirir dimensions gegantines. És precisament en aquest context que proposo el foment del catalanisme cosmopolita per sortir de l'atzucac en què ens trobem, per retrobar la il·lusió i l'empenta que ens calen per adaptar el nostre país a un context social, polític i econòmic sense precedents a tots els nivells.

El catalanisme cosmopolita

El catalanisme cosmopolita representa l'esforç d'un poble —Catalunya— i d'una cultura —la catalana— per desenvolupar-se. Expressa el desig dels catalans de decidir el seu futur polític i la il·lusió i l'empenta per construir una nació plena basada en la democràcia, la

justícia social, el progressisme polític, el conreu i la difusió de la llengua i la cultura catalanes, i la construcció d'una societat pròspera, moderna i europea.

El catalanisme cosmopolita és radical, progressista, innovador i gosa pensar el futur des de la llibertat i la catalanitat per tal de construir una Catalunya puixant en els àmbits cultural, econòmic, social i polític. Es tracta d'un catalanisme amb arrels, que aprèn del passat i el valora, i que utilitza el ric i divers llegat que posa a les nostres mans amb vista a descobrir les noves oportunitats i aprofitar els nous reptes als quals ens enfrontem com a país.

Els àmbits d'acció del catalanisme cosmopolita inclouen:

La societat a fi d'aconseguir una millora en la qualitat de vida, el manteniment i la millora de l'Estat del benestar, la mobilitat social i la construcció d'una societat pròspera i cohesionada.

L'economia, per mitjà de la promoció de l'empresa i el foment de la recerca, els serveis, el treball al camp, la ramaderia i la pesca, sense oblidar les infraestructures i l'energia.

El territori, que cal protegir des d'un punt de vista sostenible i ecològic.

La cultura i la llengua, millorar l'ensenyament a tots els nivells. Fomentar l'excel·lència i elevar el nivell cultural de la població. Promoure l'aprenentatge i l'ús del català com a llengua viva de diàleg, recerca, negocis, pensament i cultura.

La política, retornar el valor a la democràcia i "democratitzar-la", impulsar el bé comú i entendre la política com a voluntat de servei.

Vivim en un món de nacions en el si de les quals la identitat nacional empeny els individus a l'acció social i política, i en què la lleialtat nacional preval per damunt de les lleialtats cosmopolites. No vivim en un ordre cosmopolita, i no m'imagino pas que un ordre semblant aparegui en un futur proper. Avui dia, l'ideal cosmopolita continua sent una utopia molt allunyada de la competència constant, els conflictes i les guerres que defineixen les relacions internacionals. És en aquest context que la gent s'aboca a les seves pròpies nacions com una font d'identitat, però també com un entorn on gaudeix de certs drets.

Per què, doncs, parlar d'un catalanisme cosmopolita? En l'era global, els principis cosmopolites representen un avenç, un objectiu i una aspiració envers un món més just, més igualitari i respectuós i sense pobresa, i tot això aplicat a una dimensió global. El cosmopolitisme representa un progrés ètic i moral, tal com al seu dia la democràcia i la sobirania popular representaren un avenç immensurable respecte a èpoques anteriors en què l'individu només era subjecte de drets en funció del seu gènere, la seva riquesa, el seu llinatge o la seva religió. Moments històrics en què el govern dels pobles no era decidit d'acord amb el consentiment dels ciutadans, sinó de forma arbitrària apel·lant al llinatge, la voluntat de Déu o la força física.

És precisament en l'era global quan els ancoratges identitaris esdevenen més necessaris, però també es un moment en què el catalanisme no ha de perdre de vista que Catalunya

forma part d'aquest món global on ha de cercar la presència i el reconeixement. És des de la consciència de la diversitat, la complexitat i la relativització de les fronteres tradicionals que cal entendre la pròpia presència al món d'una manera diferent, perquè les oportunitats no són les mateixes, ni tampoc els reptes, els mètodes i els límits.

Apostar per un catalanisme cosmopolita representa afegir una nova dimensió al catalanisme. Al meu entendre, s'hauria d'encoratjar a totes les nacions —amb Estat o sense— a establir les condicions favorables a l'aparició del cosmopolitisme com actitud que insta les persones a afegir una nova dimensió a la seva preocupació i interès pels seus connacionals, despertant la consciència sobre el respecte, la dignitat, la llibertat i la igualtat que haurien de concedir-se a tots els éssers humans. Aquest procés s'hauria de liderar des del propi ancoratge identitari nacional, espai on s'aprenen els valors i els principis que mantenen unida la societat catalana.

Estic conveçuda que el programa polític per al futur de Catalunya hauria d'incloure el compromís amb els ideals i els valors cosmopolites capaços de guiar l'acció política i d'incorporar una nova dimensió moral a la identitat nacional. Sens dubte, una perspectiva cosmopolita ens farà més lliures i, probablement, ens donarà arguments per transcendir una situació que es clarament millorable.

=====

Cambridge, 2 de juliol de 2009